

Zahrádka, Miroslav

**Osnabrück 4.-8. března 1998 : o válečném tématu v literatuře,
divadle, fotografii a filmu**

Opera Slavica. 1999, vol. 9, iss. 1, pp. 43-44

ISSN 1211-7676

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/116864>

Access Date: 17. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

v Čechách oslyšena, Krásnohorská spolu se svými spolupracovnicemi získala u nás 5345 podpisů proti nespravedlivému postupu pruského soudu.

Roku 1907 napsala Konopnická Krásnohorské k jejím šedesátinám horoucí dopis, v němž ji pateticky označila za jasného a nesmrtelného Ducha, jehož geniálnost je odsouzena k velkým bojům.

Obě autorky se věnovaly tvorbě pro děti, kvantitativně výrazná je zejména u Elišky Krásnohorské, která vydala 44 básnických, prozaických a dramatických knižních prací určených dětem. Konopnická i Krásnohorská psaly pohádky, obě přitom vycházely z jejich tradičního modelu. Konopnická je však v porovnání s Krásnohorskou básnivější a umělečtější, navíc je schopna tradiční pohádkový námět zživotnit a rozšířit o národní a soudobé sociální realie, jež dodávají jejímu pohádkovému příběhu, konkrétně báchorečné próze *O trpasličích a Maryšce sirotě*, nejen na poutavosti, ale také na sugestivitě. Rozdíl mezi oběma autorkami se projevuje rovněž v ediční praxi – pohádky Elišky Krásnohorské nejsou až na čestné výjimky vydávány, kdežto knížka Marie Konopnické o sirotě Maryšce je nejen stále vydávána, ale i překládána.

Oběma spisovatelkám byla konečně v obou národních literaturách věnována odborná pozornost. V Čechách, konkrétně v Brně, vyšla v roce smrti Marie Konopnické malá monografie o ní z pera Josefa Karáska. V Polsku byla pak roku 1934 vydána monografie o Elišce Krásnohorské, jejím autorem je Antoni Opęchowski.

Pokud jde o vztah Marie Konopnické k českým literátům, je třeba poznamenat, že polská básnička se osobně znala s Jaroslavem Vrchlickým a navštívila jej dokonce v jeho vile v Chuchli. Konopnická s Krásnohorskou se však osobně nikdy nesetkaly. Jestliže se mĳjely osobně, nemĳjely se duchovně. Jejich duchovní pouto nepochybně prospělo oběma literaturám a národům.

František Všeťička

Osnabrůck 4.-8. března 1998.

O válečném tématu v literatuře, divadle, fotografii a filmu

V německém Osnabrůcku se konala mezinárodní konference *Kriegserlebnis und Legendenbildung. Das Bild des „modernen“ Krieges in Literatur, Theater, Photographie und Film*. Zúčastnilo se jí přes 70 vědců ze 16 zemí, ponějvíce německých badatelů, ale také amerických, anglických, francouzských atd. Z bývalého východního bloku dva Rusové, dva Češi, jeden Maďar a několik Poláků.

Konferenci pořádalo Centrum pro výzkum díla E. M. Remarquy při univerzitě v Osnabrůcku. Toto Centrum již sedm let vydává dvakrát ročně sborníky *Krieg und Literatur*, má velkou knihovnu a vede celosvětovou bibliografii na téma války v literatuře a jiných druzích umění. České práce o této tématice se zde však vyskytují spíše, přece

jen se patrně lépe sledují studie ve světových jazycích. Kromě toho tu působí nedosta-
tečná a zpoždující se bibliografická práce v České republice.

Sama konference byla velmi obsažná. Na plénu a ve třech sekcích zazněly referáty o literárním obrazu války středověké, burské, napoleonské, dále válek XX. století plus fiktivní III. světové války ve fantastické próze. Část jedné sekce se zabývala divadlem a filmem, druhá část výtvarným uměním. Referáty o II. světové válce – nejšířeji zastoupené – byly řazeny podle základního autorského aspektu: z pohledu západního a východního, Němci pak často detailně a kriticky reflektovali úlohu Německa ve válce. Řada referátů se zamýšlela nad poválečným vývojem v Německu a nad postupným uvědomováním osudové viny Německa na II. světové válce, a to z pohledu NDR i SRN. Upřímně, bez flagelantství, vyzněla vyznání německých kolegů z bývalé NDR o vzniku a překonávání iluzí z socialistické perspektivě země.

Téma války v nejširším slova smyslu bylo mnohými označeno jako jedno z nej-
frekventovanějších a nejobsažnějších témat literární tvorby na celém světě. Např. v ple-
nárním referátu profesora H. S. Daemmricha z Filadelfie byly výtčeny nejrůznější
aspekty tématu od běžného života až po osudy celého lidstva, od minulosti k přítom-
nosti i budoucnosti. Prof. Toper z Moskvy rozsáhle hovořil o pojetí Němce jako „nepří-
tele“ a „protivníka“ v ruské literatuře o II. světové válce. Prof. R.-D. Kluge z Tübingen
analyzoval vývoj tzv. celosvětového mírového hnutí v deklaracích a mezinárodní praxi.
Velmi frekventovanou tématikou referátů – jak vyplývá i z názvu konference – byla
tvorba legend a šablon, jejich smysl a význam v literatuře a jejich překonávání. Tomu
se věnoval např. i můj referát, soustředěný na vznik šablon a kýče v ruské literatuře
XIX. století a na jejich překonávání v dílech A. S. Puškina, L. N. Tolstého aj. Druhý
český účastník – doc. Oldřich Richterek z Hradce Králové – přednesl svůj esej o Jeseni-
nově vztahu k válce, jak se odrazil v obrazech jeho lyriky a poémy *Anna Sněginová*.

Jako na všech podobných setkáních se kromě seriózních vědeckých pojednání vy-
skytly i příspěvky s úzkým tématem, které by se mohly rovnat studentské seminární prá-
ci. Takový charakter měla některá vystoupení Američanů, přednesená ovšem velmi se-
bevědomě a pak vážně jako objevná posuzovaná v diskusi. Připomínalo to vědecké
„cestování“, jak je známe z Lodgeových satirických románů. I tato zkušenost je pro na-
šince velmi cenná jako varování před podobnou praxí u nás.

Velkoryse založený výzkum v Osnabrücku, vynikající podmínky vytvořené pro
účastníky konference a velmi přátelské prostředí si zaslouží mimořádně kladného oce-
nění.

Miroslav Zahrádka